

GÜRCİSTAN
PAZAR RAPORU
2023

HOPA

GÜRCİSTAN PAZAR RAPORU

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

1991 yılında Sovyetler Birliğinden ayrılarak bağımsızlığına kavuşan Gürcistan, dünya ticaretinde aktif yer almak amacıyla yeni ticari kanunlar yürürlüğe koymuş ve çeşitli uluslararası ticari organizasyonlara katılmıştır. Bu bağlamda ülkede çeşitli sektörlerde reformlar başlatılarak kısa sürede başarı elde edilmeye çalışılmıştır. Özellikle 2004 yılında yapılan “Gül Devrimi” sonrasında ülkede çok sayıda reform yapılmıştır. Bu kapsamda, vergi kanunu değişmiş, ithalat ve ihracat rejimi değiştirilmiş, vergiler basitleştirilmiş, ticari uygulamalar ve işlemler şeffaf hale getirilmiştir. Reformların devamı olarak Gürcistan başta Türkiye, AB, BDT olmak üzere Çin, Ukrayna, EFTA gibi birçok ülke ve ülke grubuyla Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalamıştır. Gürcistan ABD, Kanada ve Japonya tarafından Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi kapsamında bulunmakta olup, bu ülkelere yapılan ihracatta avantaj sağlanmaktadır. BAE gibi ülkelerle yeni STA müzakereleri de yürütülmektedir. Gürcistan’da ihracat serbest olup KDV muafiyetiyle yapılmaktadır.

Gümrük Vergileri

Ülkede basitleştirilmiş ithalat, ihracat ve gümrük depo rejimleri uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra gümrük vergileri de basitleştirilmiştir. Gümrük vergisi oranları %12, %5 ve %0 şeklinde uygulanmaktadır. %12 oranında gümrük vergisi uygulanan ürünler ülkede üretimi olan ve korunması istenen sektörleri kapsamaktadır. %5 oranında gümrük vergisi bir kısım alkollü içeceklerde uygulanmaktadır. İthalinin zorlaştırılması istenmeyen, ülkenin ihtiyaç duyduğu, yerli sanayi için de tehdit oluşturmayan ürünlerde ise %0 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. Ayrıca bazı ülkeler ile yapılan STA anlaşmaları gereğince ülkeye ithal edilen ürünler için serbest dolaşım belgesi (EUR 1) bulundurulduğu takdirde gümrük vergilerinden muafiyet sağlanmaktadır.

Gürcistan tarafından uygulanan gümrük vergileri ve KDV oranları bilgisine ürünlerin GTİP kodları ile (<https://www.rs.ge/CommodityCodes-en?cat=1&tab=1>) adresinden İngilizce ve Gürcüce dillerinde ulaşılabilir.

Türkiye ile Gürcistan arasında yürürlükte bulunan serbest ticaret anlaşması nedeniyle sanayi ürünlerinde oldukça sınırlı sayıdaki birkaç ürün dışında gümrük vergisi uygulanmamaktadır. Bu durum tarım ürünlerinin de çoğunu kapsamaktadır. Türkiye-Gürcistan STA’sı kapsamında sanayi ürünleri bakımından gümrük vergileri ile eş etkili vergiler 1 Kasım 2008 itibarı ile karşılıklı olarak sıfırlanmıştır. Tarım ürünlerinde ise Gürcistan önemli sayıda üründe vergileri sıfırlarken, Türkiye bazı ürünlerde tarife kontenjanları çerçevesinde pazara giriş kolaylıkları sağlamıştır. Türkiye, kota kapsamında daha sınırlı bir ürün grubu (balıklar, domatesler, taze meyveler, bazı işlenmiş tarım ürünleri vb.) için açılım sağlamıştır. STA’nın hizmetler ticaretini kapsayacak şekilde genişletilmesi ve daha fazla sayıda tarım ürününün STA kapsamına dahil edilmesine yönelik müzakereler tamamlanarak 9 Eylül 2022 tarihinde protokol imzalanmıştır.

İç Vergiler ve Oranları

Ülkede iç vergiler KDV, ÖTV (aksiz ya da bandrol olarak anılmaktadır), gelir vergisi, kurumlar vergisi ve kâr payı transfer vergisi olarak belirlenmiştir.

1. Gelir vergisi oranı %20 olup, gerçek kişilerin elde ettiği gelir üzerinden alınmaktadır.
  2. Kurumlar vergisi %15 olup, tüzel kişilerin/kurumların yılsonu masraflar düşüldükten sonra elde ettikleri kâr üzerinden alınmaktadır. Finansal kuruluşlar için bu oran 2022'de %20'ye yükseltilmiştir.
  3. Kar payı transfer vergisi ise kurumların yurtdışına gönderdikleri para üzerinden alınmakta olup, oranı %4'tür.
  4. KDV oranı %18'dir.
  5. ÖTV ise ülkeye ithalatta pamuk, petrol, doğalgaz, sigara, alkollü içecekler ve ihracatta hurda metal gibi stratejik ürünler için geçerlidir. ÖTV, Gürcistan Vergi Kanununun 188/1. maddesi gereğince GTİP kodları 24.01, 24.03, 87.03, 87.11, 27.09, 27.10, 38.26, 39.11, 27.07, 29.02, 34.03, 38.24 olan ürünler için uygulanmakta olup, oranı ürüne göre değişkendir. Vergi oranı sigarada adet, petrol ürünlerinde litre, alkollü içeceklerde litre ve alkol oranı üzerinden, otomobillerde motor hacmine göre belirlenmektedir.
- Ayrıca iç vergi kapsamında, eğlence merkezleri-kumarhaneler için alınan vergiler de mevcuttur.

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Ülkede ürün standartları olarak AB, GOST ve ISO kullanılmakta olup, SAKSTANDART tarafından kontrol edilmektedir. Ayrıca ithalatta ve iç piyasada satışta olan ürünlerin çeşidine göre Gürcistan Çevre ve Tarım Bakanlığı-Gıda Koruma Kontrol Dairesi ve Ekonomi Bakanlığı'na bağlı İnşaat Malzemeleri Denetim Ajansı gibi kurumlar tarafından denetim yapılmaktadır. 1. İnşaat Malzemeleri teknik denetim Ajansı: (<http://tacs.gov.ge/>) 2. Sakstandart: (<http://geostm.ge/>) ; (<https://sst.geostm.gov.ge/>) 3. Ulusal Gıda Ajansı: (<https://nfa.gov.ge/En/>)

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

Ülkede özellikle ithalatta ürün testi, muayenesi ve belgelendirmesi yapılmaktadır. Bu işlemler genellikle ilgili bakanlıkların gümrüklerde bulunan yetkilileri tarafından yapılmaktadır.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Ülkeye ithal edilen ürünlerde ve iç piyasada kullanılan ambalajlarda, 2019 yılında getirilen uygulama ile plastik poşetler yasaklanmış, yerine kalınlığı 15 mm'yi geçmeyen bio dönüştürülebilir ambalaj ve poşet kullanımı başlatılmıştır. 1 Eylül 2022 tarihinde uygulamaya giren düzenlemeye göre (<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5515183?publication=0>) Gürcistan Çevre Koruma ve Tarım Bakanlığı kontrolünde Gürcistan'a ithal edilecek poşetlerin taşınması gereken şartlara ilişkin teknik regülasyon uyarınca poşetler üzerinde üretici, poşet içeriği, kalınlık gibi bilgilerin yer alma zorunluluğu bulunmaktadır. Uygulama hazır poşetlere

yönelik olup Gürcistan içerisinde ebatlanmak üzere bütün rulo şeklinde getirilecek eşyayı değil, hazır ambalajları kapsamaktadır. İthal edilen ürünlerin üzerinde Gürcüce ürün bilgisi veya etiket olması gerekmektedir.

Teknik Engeller

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>)

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Ülkede mülkiyet hakları, izinler ve lisanslar belgenin ait olduğu konuya göre değişik kurumlar tarafından verilmektedir. Bahse konu kurumlardan elde edilen belge ya da izinlerin takibi ülkede bulunan Adalet Sarayları (Public Service Hall) tarafından yapılmaktadır. Bu kurum üzerinden ayrıca ülkede tapu kadastro işlemleri, kişi veya kurum sicil kayıtlarını sorgulama, ticari ya da kişisel olmak üzere on-line veya şahsi başvuru olmak üzere tüm bilgi ve belgelerin temini sağlanmaktadır.

Bahse konu hizmeti sunan kuruma ve online hizmetlere (<https://www.napr.gov.ge/>) ve (<https://psh.gov.ge/https://www.psh.gov.ge/>) adreslerinden erişilebilmektedir.

Gürcistan'da kayıtlı firmaların vergi numarası ve ticaret unvanları vasıtasıyla bilgilerine erişim imkanı veren Gürcistan Ticaret Siciline (<https://enreg.reestri.gov.ge>) adresinden ulaşılması mümkündür.

Ayrıca marka ve patent tescili için Gürcistan Patent Kurumuna başvuruda bulunulması gerekmektedir: (<http://www.sakpatenti.gov.ge/en/>)

Dağıtım Kanalları

Ülkede ticaret her ne kadar gelişmekte olsa ve dünyaya entegrasyon devam etse de hala Sovyet döneminden kalma toptan pazar yerleri, araç üstü mal satışı gibi alışkanlıklar varlığını sürdürmektedir. Bunun yanı sıra ülkede gelişmiş market zincirleri, toptan pazar yerleri, AVM'ler de bulunmaktadır. Bu tür yerlere ürün dağıtımını distribütör firmalar tarafından yapılmaktadır. Büyük üretici firmalar da çoğunlukla bu distribütörler kanalıyla ürünlerini Gürcistan pazarına sunmaktadır. Son dönemlerde AVM'lerin yaygınlaştığı görülmektedir.

Covid-19 pandemisi etkisiyle e-ticarette artış gözlenmiştir. Posta muafiyeti kapsamında ABD, Çin ve ülkemizden kargo şirketleri aracılığıyla e-ticaret kanalıyla alışveriş yapılmaktadır. Muafiyet sınırının üzerindeki (300 GEL) e-ticaret parsiyelerinde ise Gelir İdaresine tahakkuk eden vergi ödenerek posta şirketi veya aracı kargo şirketlerinden ürün teslim alınabilmektedir. Bu ticarette ABD ve Çin'den yapılan alışverişe göre Türkiye'nin coğrafi yakınlığının teslimat süresinde avantaj sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Dünya ticaretinde yaşanan gelişmeler ve değişimler Gürcistan pazarını da etkilemekte, tüketici tercihlerinin değişmesine yol açmaktadır. Ülkede daha önce pazar yerleri ve toptancıları tercih eden tüketiciler artık AVM'lerden ve ticaret mekezklerinden hatta internet üzerinden on-line satış ya da kurye aracılığı yapan firmalar üzerinden alışveriş yapmaya başlamışlardır. Glovo, Wolt gibi uygulamalar yaygınlaşmıştır.

Ayrıca Gürcü tüketicilerin lüks ve eğlence ihtiyacı ile artan turizm, ülkede özellikle büyük şehirlerde lüks/büyük marketler ve eğlence merkezlerinin sayısının artışına neden olmaktadır. Diğer yandan alım gücü yüksek halk kesiminin ülke nüfusunun genelini temsil etmeyişi, herkesin AVM'lerden ve lüks mağazalardan alışveriş yapamaması nedeniyle ülkede giyim başta olmak üzere ikinci el eşya mağazaları da bulunmaktadır.

Gürcistan’da birçok ürünün üretimi bulunmadığından çoğu malzeme ithal edilmekte, tüketiciler Avrupa menşeli ürünleri yüksek kaliteli olarak görmektedir. Avrupa ülkeleri, Rusya, Türkiye, ABD ve İsrail gibi ülkelerde çalışan çok sayıda Gürcü vatandaşı bulunmakta, AB ile vize kolaylığı ve çalışma anlaşmalarının da etkisiyle yurtdışında çalışma eğiliminde olan Gürcülerin Avrupa kültürüyle ve yaşam tarzıyla yakından tanışması ve tüketim tercihlerinin de bu doğrultuda etkilenmesi sonucunu doğurmaktadır.

Satış Teknikleri ve Satış Etkileyen Faktörler

Pazar hacmi küçük olmakla birlikte, iç piyasada ticaret ve dağıtım kanalları gelişmiştir. Genellikle toptancılık hizmeti veren ve ithalatçı konumunda olan firmalar depodan satış ve distribütörlük yoluyla dağıtım yapmakta ve ticaret bu kanallar üzerinden işlemektedir.

Tüketici tercihlerinde değinildiği üzere, gelişen teknolojinin takibini yapan Gürcistan, online satış ve kurye hizmetleri gibi alanlara önem vermeye başlamıştır. Bu kanalların kullanımı yaygınlaşmaktadır. Ülke nüfusu ve pazar hacminin kısıtlı oluşu nedeniyle global e-ticaret sitelerinin ülke içerisinde büyük lojistik merkezlerle değil, doğrudan yurtdışından satış şeklinde faaliyeti bulunmakta, yurtdışından ülkeye verilen e-ticaret siparişlerinin teslimatında ise aracılık yapan ufak çaplı firmaların faal olduğu görülmektedir.

Gürcistan’a mal satışı yapmak isteyen firmalarımızın öncelikle satışa konu mallara ilişkin faaliyet yürüten firmalar üzerinden bir pazar araştırmasına girmesi tavsiye edilmektedir. Gürcistan’da üretici/ithalatçı firmalara erişebilecek çeşitli veri tabanları bulunmamaktadır. Firmaların, sektöre ve ürüne göre anahtar kelime ile aratılabileceği veri kaynaklarına ait web siteleri mevcuttur. Bu kaynaklardan İngilizce veya Gürcü dilinde arama yapılabilmekte ve firmaların irtibat bilgilerine ulaşılabilir.

Satış/pazarlama faaliyetleri için belirtilen kaynaklardan tespit edilen firmalar ve distribütörlerle irtibata geçilmesi, sonrasında alınacak siparişlerde ve kurulacak ticari ilişkilerde anlaşmaların yazılı ve net biçimde akdedilmesi, alıcılar hakkında gerekli tahkikatın yaptırılması, peşin ödeme veya banka teminatı alınmadan siparişlerin karşılanmaması, sözlü beyanlara kesinlikle itibar edilmemesi, firmalarımızın alacak tahsil sorunu yaşamaması için büyük önem taşımaktadır.

Ülkemiz, Gürcistan’ın en büyük ticari partneri konumundadır. Bu sebeple Gürcü üreticiler ve ithalatçılar, ülkemizdeki büyük tedarikçileri tanımakta ve yıllardır ticaretlerini sürdürmektedir.

Kamu İhaleleri

Gürcistan’da ihaleler reformlar sonrası başlatılan uygulamalar çerçevesinde neredeyse tamamen online yapılmaktadır. Ülkede bakanlıklar resmi ihalelerini kendi internet sayfalarında yayınlamakta fakat ihale ya kapalı usul ya da Devlet İhale Kurumu’nun sayfasında on-line gerçekleşmektedir. Firmalar sayfada kendilerine profil açarak, sektör ve detaylı kimlik bilgilerini girmekte ve ihaleye bu kanalla katılabilmektedir.

Kamu ihalelerinin takip edilebileceği web sitesi: (www.procurement.gov.ge)

Eleştirilere konu olsa da davet yöntemi ve basitleştirilmiş satın almalar (simplified procurement) şeklinde de kamu alımları gerçekleştirilebilmektedir.

Gürcistan kamu alımları ve yol/altyapı gibi projelerin birçoğunu uluslararası kuruluşlardan sağlanan özel krediler ve/veya hibelerle gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda Asya Kalkınma Bankası – ADB, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası - EBRD, Avrupa Yatırım Bankası – EIB, Dünya Bankası – WB gibi kurumlar başlıca partnerler olarak sayılabilir.

Ülkede gerçekleştirilecek projelere ilişkin ihale duyuruları çeşitli mecralardan takip edilmelidir.

Zikredilen uluslararası kuruluşlar da finanse ettikleri projeleri kendi web sayfalarında duyurmaktadır. Yerel kaynakların dışında bu mecraların da takibi önem taşımaktadır. Ayrıca yerel basın ve ekonomi haber siteleri üzerinden, ülkedeki önemli ticari gelişmeler ve projelerin takibi mümkündür.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Ülkede tarım ve hayvancılık sektörü yeterince gelişmiş değildir. Ancak son yıllarda tarımsal altyapı ve makinelerin kullanımı gelişmektedir. Gürcistan dış ticaretinde üzüm şarabı ve gazlı içecekler öne çıkmakta, ihracatta ilk kalemler arasında sanayi ürünlerine yakın oranda üzüm şarabı yer almaktadır.

Gürcistan Tarım ve Çevre Bakanlığı'na bağlı kurumlar tarım sektörü yatırımcılarına yardım ve teşviklerde bulunmaktadır. Bu teşvikler, yatırımcılara %50'ye varan malzeme, hammadde desteği ve “düşük oranlı kredi” yoluyla banka kredileri sunmaktadır. Bu destek kapsamında 5 yıl süre ile faizin belirli kısmını devlet karşılamaktadır. Ayrıca yukarıda bahse konu kredi ve yardımlarla ülkede faaliyet gösteren Türk vatandaşları da dahil olmak üzere bir çok firma bulunmaktadır. Bu firmalar tarım, tarımsal ekipman, sulama sistemleri, fidancılık ve zeytincilik sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

Sanayi

Gürcistan, sanayi üretiminde yeterli kalkınmayı sağlayamamış durumdadır. Eski Sovyet yapıları olan demir çelik fabrikası, gübre fabrikası, eski çimento fabrikası, şarap, maden suyu üretim tesisi ve Alman sermayeli çimento fabrikası gibi sayılı tesisler dışında yeni ve büyük çaplı sanayi tesisi sayısı azdır. Ülkede 1990'lı yıllardan sonra kurulan bir kaç konserve, tütün, ayçiçek yağı, et-süt ürünleri üretimi, ahşap ve mobilya ve inşaat demiri üretimi ile Türk yatırımı olan kablo, tekstil, zeytinyağı üretim tesisi, alkollü/alkolsüz içecek fabrikası ve cam şişe üretim fabrikası bulunmaktadır.

Hükümetin sanayi yatırımlarını teşvik etmek üzere, tarımda olduğu gibi destek programları bulunmaktadır. Gürcistan Ekonomi Bakanlığı'nın Yatırım Ajansı ve “Gürcistan'da Üret” gibi kurum ve programları aracılığıyla ülkede sanayi alanında yapılan yatırımlara destekleri arasında yatırıma göre değişen finansal destekler, belli bir miktar yatırım karşılığı sembolik fiyata arsa ya da mülk temini ile “düşük faizli kredi”ler gibi destekler bulunmaktadır.

Hizmetler

Turizm

Ülkede hizmet sektörleri arasında en gelişmiş olanı turizm ve otelciliktir. Ülkede otelcilik faaliyetleri desteklenmekte ve öncelikli alanlar arasında yer almaktadır. Ülkeye uluslararası ziyaretçi olarak gelen kişi sayısı 2019 yılı için 7,7 milyon kişi olup ülke nüfusunun çok üzerinde gerçekleşmiştir (turizm dışı seyahat dahil edildiğinde bu sayı 9,3 milyona ulaşmaktadır). 2020 yılında ise pandemi etkisi ve sınır geçişlerinde kontrollü rejim uygulanmasıyla birlikte yabancı turist sayısı 1,5 milyon olarak gerçekleşmiştir. Yabancı turist sayısı 2021 yılında 1,7 milyon, 2022 yılında 4,7 milyon (%180 artış) olarak gerçekleşmiştir. Pandemi öncesiyle kıyaslandığında, turizm gelirlerinin önemli bir yere sahip olduğu Gürcistan ekonomisinin ne ölçüde olumsuz etkilendiği ve 2021 yılında da toparlanamadığı anlaşılabilmektedir. 2021 yılında, 2019 hasılatının %38'ine tekabül eden 1,25 milyar ABD dolarına turizm cirosu elde edilebilmişken 2022 yılında 3,5 milyar ABD dolarına ulaşılmıştır.

Tiflis merkezinin dışındaki oteller genellikle Batum, Gudauri, Borjomi ve Bakuriani bölgelerinde bulunmaktadır. Ayrıca yeni Kutaisi Havalimanının faaliyete geçmesiyle Kutaisi de önemli merkezler arasına girmiştir. Gudauri, Borjomi ve Bakuriani kış turizmi ve kayak alanında popüler bölgelerdir.

Ülkede Tiflis merkez olmak üzere özellikle turizmin yoğunlaşmaya başladığı ilkbahar aylarıyla birlikte otel doluluk oranları artmakta olup, ülkeye gelirken otel rezervasyonlarının önceden yapılması tavsiye edilmektedir. Otel fiyatları merkez Tiflis'te 50 ABD dolarından başlayarak 300 ABD dolarına kadar çıkabilmektedir. Ayrıca ülkede fiyatları gecelik daha uygun fiyatlı hostel tipi oteller veya günlük kiralık evler de mevcuttur.

Rusya-Ukrayna savaşını takiben çok sayıda Rus vatandaşı Gürcistan'a yerleşmiş, bu durum kiralar ve gayrimenkul fiyatlarının astronomik ölçüde yükselmesine neden olmuştur. Rus vatandaşlarının ülkeye yerleşmesiyle birlikte büyük miktarlarda döviz transferi de yaşanmış ve Gürcü para birimi değer kazanmıştır.

Tiflis ve Batum'da Türk yatırımcılara ait otel ve restoranların yanı sıra bazı otellerin de yönetimi ve işletmesi Türk idareciler tarafından yapılmaktadır.

Sağlık

Ülkede sağlık sektörünün henüz tam olarak oturmadığı, ülkede devlet hastanelerinin bulunmadığı, ayrıca devlet sağlık sisteminin de tam olarak faaliyet göstermemekte olduğu ve bundan dolayı hastaların yurt dışına tedavi olmak için gitmekte oldukları görülmektedir. Acil durumlar dışında devlet, muayene ve tedavi masraflarını karşılamamakta, sağlık sigortası ise yaygın bulunmadığından hastalar kendi imkanları veya belediyeler gibi çeşitli kuruluşların yardımlarıyla tedavi olmaktadır. Tedavi için gidilen ülkeler genellikle Türkiye, AB ülkeleri, Amerika ve İsrail'dir. Ülkemiz mesafe olarak yakınlık, fiyatların uygunluğu ve gelişmiş sağlık sistemiyle Gürcü hastalar tarafından rağbet görmektedir.

Ülkeden hasta transferi veya yönlendirilmesi genellikle Türkiye ya da diğer ülkelerde bulunan hastaneler ve doktorlar ile temasları olan hastaneler, hatta doğrudan doktor ve cerrahlar

tarafından yapılmaktadır. Ayrıca sağlık turizmi alanında faaliyet yürüten firmalar aracılığıyla da tedavi amaçlı seyahatler organize edilmektedir.

Diğer taraftan ülkemizde faaliyet yürüten sağlık firmaları için son yıllarda Gürcistan'ın potansiyeli fark edilmiş olup, irtibat ofisleri açılmış ve yeni firmalar da birimler amaya devam etmektedir. Bu yolla sağlık kuruluşlarımız doğrudan kendi birimleri kanalıyla yabancı hastalara erişerek tedavi hizmetini ülkemizde vermektedir.

Sağlık turizmi konusunda bu alanda faaliyet gösteren aracı firmalar dışında, hastane sahipleri ve bizzat doktorların da pazarlama unsuru olarak dikkate alınmasında yarar olacağı düşünülmektedir.

2022 yılının başında yapılan bir düzenleme ile Türkiye'de ruhsatlı ilaçların Gürcistan tarafından tanınması sağlanmıştır. İlaç konusunda Rekabet Kurumu raporu doğrultusunda, hkmet çeşitli adımlar atmaktadır. Bu kapsamda ilaçta tavan fiyat uygulamasına geçilmiştir. İlaç kalite testi için yurtdışı laboratuvarlardan hizmet alınırken, Gürcistan'da yeni bir laboratuvar kurulması çalışmalarına da başlanmış olup Mart 2023'te faaliyete geçmesi beklenmektedir.

Madencilik

Doğal kaynakları zengin olan Gürcistan'ın topraklarında çeşitli maden yatakları bulunmaktadır. Ülkenin merkezinde mineral su kaynakları, kuzeybatısında kömür ve silikomanganez, doğusunda granit ve çeşitli taşlar, güneydoğusunda ise altın, kömür ve torf yatakları bulunmaktadır. Sovyet rejimi dağıldıktan sonra ülkede madencilik sektörü de dağılmış durumdadır. Ülkede bulunan mineral sular, silikomanganez, kömür ve altın madenleri dışındaki kaynaklar kullanılmamaktadır. Ayrıca ülkede bakır ve alüminyum metali ıkartılmamakla birlikte hurdadan bu metalleri işleyen küçük ve orta çaplı tesisler bulunmaktadır.

Madencilik sektörünün ülke ihracatına önemli katkısı bulunmaktadır. Başta gelen ihraç ürünleri arasında bakır cevherleri ve konsantreleri, ferro-siliko-manganez ve amonyum nitrat gelmektedir. Bakır cevherleri ve konsantreleri aynı zamanda ülke ithalatında en büyük paya sahip ürünler arasındadır.

Enerji

Gürcistan doğal zenginlikleri ve su kaynakları bol olan bir ülkedir. Bu kaynakların ülkede tam kullanılmaya çalışılması ülkeye yatırımcı teşvikini de beraberinde getirmektedir. Bu amaçla Gürcistan Enerji Bakanlığı ülkeye yatırımların teşvik edilmesi amaçıyla çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. 2004 yılından bu yana ülkede yürütülen reformlar kapsamında aralarında Türkiye de olmak üzere yabancı yatırımcılar tarafından küçük, büyük ve orta çaplı enerji yatırımları gerçekleştirilmiş ve devam etmektedir. Ülkede enerji yatırımları sadece barajlar ve HES'lerle sınırlı değil, ayrıca rüzgar ve termik santral projeleri de mevcuttur.

Ülkenin enerji açığını kapatmaya yönelik bazı projelere karşı çeşitli protesto eylemleri ve kamulaştırmada çeşitli sorunlar yaşanabilmekte ve başlayan bazı yatırımlar bu sebeple akamete uğrayabilmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

1991 yılında bağımsızlığını elde eden Gürcistan halkı Sovyetler Birliği döneminden kalan bazı özellikleri taşımaya devam etmektedir. Anılan dönemde halkın ihtiyaçlarının devlet kanalıyla karşılanması ve bireysel teşebbüsün bulunmayışının etkisiyle, işgücünde isteklilik ve titizlik bakımından bazı eksikler bulunduğu göze çarpmaktadır. Bunun dışında genel olarak ticari kültür ve etik noktasında bazı olumsuz örneklerle rastlanmaktadır. Bu durum ticaret yapan vatandaşlarımızı temkinli ve basiretli davranılmadığı takdirde zaman zaman maddi zarara sokabilmektedir. Örneğin mevsimsel ticareti yapılan meyve sektöründe navlun ücretlerinin mal Gürcistan'a geldikten sonra ödenmesi şeklinde bir teamül bulunmaktadır. Ancak bu ödemeye ilişkin sadece şifahi beyan yeterli olmamakta, mal teslimi esnasında alıcı tarafından çeşitli gerekçelerle navlun ödenmeyerek satıcı ve/veya nakliyeciler firmalar zarara uğratılabilmektedir. Bu yüzden vatandaşlarımıza peşin veya banka teminatı olarak çalışılması ve sadece sözlü beyana dayanarak ticaret yapılmaması, ticari akitlerin hukuki geçerliliği olacak şekilde yazılı ve net biçimde yapılması önerilmektedir.

Ayrıca, alt taşeronlardan alınan küçük ve orta ölçekli projelerde hem iş hem de proje için yazılı sözleşme yapılmadan kesinlikle mal/hizmet temin edilmemesi, tercihen peşin avans ve sonrasında peyderpey hakediş bazında çalışılarak açık hesap bırakılmaması, mağduriyetlerin önlenmesi açısından önerilir. Bu kapsamda işçilerin sözleşmesiz çalışması halinde hak ettikleri ücreti alamaması ve kaçak işçi durumuna düşmesi, vatandaşlarımızı hukuki olarak da hak arayamayacak bir konuma getirmektedir.

Gürcistan'da yapılacak yatırımlarda kamu kurumlarından alınması gereken izinlerde zaman zaman sorunlar yaşanabilmektedir. Gümrük işlemleri çoğunlukla sorunsuz işlemekle birlikte nadiren de olsa uzun sürelerle bazı transit yükler gümrük idarelerinde bekletilebilmektedir. Rusya'ya uluslararası yaptırımlar kapsamında çeşitli eşyanın geçişine izin verilmemektedir. Gümrük sorunları, Rusya'ya yaptırımlara ilişkin problemler ve İran'a yaptırımlar kapsamında ülkemize para transferlerinde ilave belge talebi gibi konularda yaşanabilecek sorunların çözümü için Ticaret Müşavirliğimizle iletişime geçilmesi tavsiye edilmektedir.

Para Kullanımı

Ülkede yapılan alışverişlerde resmi olarak sadece Gürcistan laris (GEL) kullanılmaktadır. Şirket çalışanları için ya da şahıslardan alınan hizmetler için ücretler elden verilmemekte ve bankaya yatırılmaktadır. Döviz ile alışveriş ya da çek senet ile ticaret yapılmamaktadır. Ancak ülkedeki yüksek dolarizasyon nedeniyle ödemeler yasal gereklilikle GEL cinsinden yapılsa da anlaşmalar USD karşılığı GEL olarak belirtilmek suretiyle USD üzerinden yapılmakta, kiralarda USD ile belirlenmektedir.

Ülkede mobil ve internet bankacılığını kapsayan gelişmiş banka hizmeti bulunmaktadır. TBC Bank, Bank of Georgia gibi büyük bankaların yanı sıra Türk bankalarından Ziraat Bankası genişleyen şube ağıyla ve İş Bankası Gürcistan'da hizmet vermektedir. Bankalarda ve kamu kurumlarında işlem yapmak için çoğu durumda pasaport ibrazı aranmaktadır.

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Gürcistan'a girişler Türk vatandaşları için pasaport veya kimlik kartı ile yapılmaktadır. Vatandaşlarımız ülkeye pasaport ile girdiklerinde 1 yıl, kimlik ile girdiklerinde ise 90 gün süreyle ülkede kalma hakkına sahiptir.

Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Gürcistan İş Kanunu gereğince ülkede cumartesi ve pazar günleri tatil sayılmak üzere, pazartesi - cuma günlerini kapsayan 5 iş günü sistemi kullanılmaktadır.

Ülkede mesai sabah saat 9:00'da, bazı kurumlarda saat 10:00'da başlamakta ve saat 18:00'de bitmektedir. Ülkede resmi tatiller aşağıdaki gibidir: 1, 2, 7, 19 Ocak: Yeni yıl, bedoba, Hazreti İsa'nın doğum günü, vaftiz günü. 3, 8 Mart: Anneler günü ve kadınlar günü 9 Nisan: Bağımsızlık için mücadelede ölenleri anma günü. 9, 12, 26 Mayıs: Sovyet zafer bayramı, Kutsal Andrea anma günü, Bağımsızlık günü. 28 Ağustos: Meryem Ana günü. 14 Ekim: Mtskhetoba 23 Kasım: Giorgoba Değişken tarihli resmi tatiller ise Paskalya (Çoğunlukla Nisan ayında) ve Tbilisoba'dır (çoğunlukla Ekim ayında).

Yerel Saat

Gürcistan yerel saati (GET), UTC + 4 olarak belirlenmiş, yıl boyunca eşgüdümlü evrensel zaman (UTC) uygulandığından ülkede yaz saati uygulaması bulunmamaktadır. Türkiye ile zaman farkı 1 saattir.

Acara Özerk Cumhuriyeti, Abhazya ve Güney Osetya Bölgeleri

Gürcistan'da yönetim merkezi Batum olan Acara Özerk Cumhuriyeti yer almakta ancak Gürcistan'da geçerli ticari kurallar ve mevzuat bu bölge için de uygulanmaktadır. Ayrıca Abhazya ve Güney Osetya bölgeleri ise Rusya kontrolünde bulunduğundan bu bölgelere yabancıların ulaşımı Gürcistan üzerinden yapılamamakta, sınırlar kapalı bulunmaktadır.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Ülkede limited şirket, şube, temsilcilik, acente, anonim şirket ve ortaklık gibi şirket türleri mevcuttur.

Şirket Kurma Prosedürü

Ülkede şirket kurma prosedürü son derece basitleştirilmiştir. Bir gün içerisinde şirket kurarak işe başlamak mümkündür. Şirket kurmak için pasaport bulundurulması yeterlidir. Ülkede limited şirket, şube ya da temsilcilik kurmak mümkündür. Şirket kurma işlemi Gürcistan Adalet Sarayında (Public Service Hall) yapılır ve ücreti (tüzük hazırlama, tercümesi, kaşe ücreti hariç) 220 Gel'dir. Ayrıca ülkede şirketler danışmanlık firmaları tarafından da kurulmaktadır. Bu firmalar tüzük hazırlama, tercüme, kaşe düzenleme masrafları olmak üzere bu işlemi 200-

300 ABD doları karşılığında yapmaktadır. Şube açılışı, şirket kurulumuna göre daha karışık bir süreç ve formalite içermekte, zaman zaman yeterli bilgiye sahip olunmadan yapılan başvuruların sonuçlanması eksik evrak nedeniyle uzayabilmektedir.

Kısaca şirket kurma mevzuatı:

Gürcistan'da şirket, kooperatif, anonim şirket, şube, temsilcilik veya herhangi bir hukuki şahıs firması kurmak için ülkede bulunan Adalet Saraylarına veya "Public Registry" birimlerine başvurulması gerekmektedir.

İşlemler için bulunması gereken belgeler:

- Pasaport (Ltd. veya şahıs firması kurmak için pasaport yeterlidir),
- Temsilcilik ya da şube kurmak için; tüm ortakların/kurucuların müsaadesi, vekaletnamesi/şirket tüzüğü (ana kuruluş tarafından mevzuat çerçevesinde onaylanmış yetki belgesi),
- Eğer hukuki şahıs, şirket ya da temsilcilik yeni bir adreste açılacak ise, gayrimenkul sahibinden veya kira sahibinden onay yazısı veya sözleşme.
- Ayrıca şirket veya temsilcilik kuran kişinin ana şirketle bağlantısını gösteren belge.

Şirket kurulumuna ilişkin yaklaşık ücretler ve süre:

Süresi Fiyatı

1 iş günü 220 GEL

Aynı gün 400 GEL

Bu fiyatlara şirket tüzüğü, dosya hazırlama tercümanlık hizmeti ücretleri dahil değildir.

Gürcistan'da şirket mevzuatı katı olduğundan vergi alanında gözden kaçırılan bir ihmal veya hata yüksek cezalara ve ihlale göre hapisle sonuçlanabileceğinden güvenilir ve yetkin mali müşavirlerle çalışılması tavsiye olunur.

Ülkede yabancı yatırımcı ile yerli yatırımcı arasında herhangi bir ayrım yoktur. Yabancıların gayrimenkul edinmelerinde ziraat arazisi olmayan arazilerde ve bina, dükkan, apartman dairesi, fabrika, vs. alımında herhangi bir kısıtlama yoktur. Tarım arazilerinin yabancılar satışa yasaklanmış olup, mevzuatta en az (dominant hisse) %51 Gürcü vatandaş ortaklığında tarım arazilerinin satın alınabilmesi hükmü yer almakla birlikte fiilen bunun uygulanmadığı durumlar olduğu anlaşılmaktadır. Yabancıların tarım arazisi ediniminde mevzuatla Hükümete izin yetkisi verilmiştir.

Sigorta

Ülkede devlete ait SGK ya da devlete ait sigorta sistemi henüz yeni kurulma aşamasındadır. Acilde (ambulansla gidildiği takdirde) kırıklar, alçıya alma, bademcik, apandisit gibi bir kaç vaka, genelde de kalp-damar ve kansere bağlı hastalıkların tedavisi gibi bir kaç ağır hastalık dışında devletin karşıladığı herhangi bir sağlık desteği bulunmamaktadır. Bu nedenle ülkede özel sigortacılık sistemi gelişmiş olup vatandaşlar (imkanı olanlar) genellikle özel sigorta sisteminden yararlanmaktadırlar. 10 ila 50 dolar arası ücretlerle aylık tam sağlık sigortası yaptırmak mümkündür.

Ülkede bulunan emeklilik sisteminde 2019 yılı başında yürürlüğe giren düzenleme ile %2+2+2 sistemi kurulmuştur. Buna göre işveren, çalışan ve devlet %2'şer prim katkısı sağlamaktadır.

40 yaş üzerine bu zorunluluk bulunmamaktadır. Ülkede 10 yıl ikamet etmiş bir vatandaş (Gürcü vatandaşı) emeklilik hakkına sahip olmaktadır. Emekli maaşları kadınlar 60, erkekler için 65 yaşında başlamakta ve emekli maaşları 2022 itibarıyla 70 yaşa kadar-260 Gel, 70 yaş üzeri-300 Gel olarak uygulanmaktadır. 2023 yılı için ise 70 yaşa kadar 295 gel, 70 yaş üzeri 365 Gel olarak planlanmıştır. Ülkede asgari maaş uygulaması olmadığından vasıfsız işçiye ya da garsona en az günlük 30-45 Gel ödenmektedir, bu da ortalama tam zamanlı maaşları aylık 1.200-1.500 Gel yapmaktadır.

Bankacılık Mevzuatı

Ülkede gelişmiş bir bankacılık sistemi mevcuttur. Ülkenin en büyük bankası TBC Bank ve Bank of Georgia gibi bankaların yanı sıra Türkiye'den Ziraat Bankası ve İş Bankası bulunmaktadır. Banka tercihi yapılırken Türk Bankalarının Gürcistan'la ticari işlemlerde ve yerel işlemlerde daha uygun masraflarla hizmet sunabileceği ve Türkiye ile para transferinde avantaj sağlayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Ticaret yapan vatandaşlarımız genellikle Türk bankalarını tercih etmektedir. Türk bankalarımız da artık internet bankacılık sistemine geçmiş, müşterilere banka kartları hizmeti sağlamaktadır. Ayrıca bankalar müşterilerine özel kur hizmeti ve transfer kolaylığı sağlamaktadır. Bankalarda hesap açmak basitleştirilmiştir. Bankada hesap açılışı için pasaport yeterlidir.

İhracat işlemlerinde akreditif tercih edilen bir yöntem değildir. Buna mukabil cüzi masraflarla banka teminatı kullanılarak ticari alacak tahsilat sorunu baştan önlenebilir ve firmalarımızın uzun sürebilen hukuki süreçlerle zaman ve para kaybının önüne geçilebilmektedir.

Para transferleri konusunda 2022 sonunda Merkez Bankası talimatıyla yürürlüğe giren uygulamaya göre uluslararası yaptırımlar çerçevesinde İran ile ticarete yaptırımların delinmesini önlemek üzere İran'a komşu ülkelere (Türkiye, Azerbaycan ve Ermenistan) yapılacak döviz transferlerinde menşe belgesi, proforma fatura gibi belgeler talep edilmeye başlanmıştır. Uygulama yürürlüğe girdiğinde çeşitli sorunlar yaşansa da ticarete konu eşyanın ülkemiz menşeli olduğunun tespit edildiği gönderilerde problem yaşanmamaktadır.

Vizeler

Türkiye'den Gürcistan'a pasaport ve kimlik ile giriş yapılabilmektedir. Pasaport ile 1 yıl, kimlik ile 90 gün ülkede kalma hakkı vardır.

Ülkede ekonomik faaliyette bulunmak ya da ticaret yapmak için oturma ve çalışma iznine ihtiyaç duyulmaktadır.

Gürcistan Ticaret kanununa göre 90 günü geçen ticari anlaşmalarda sözleşme aranmaktadır ve sözleşme tarafları eğer yabancı uyruklu ise oturma ve çalışma iznine sahip olmaları gerekmektedir. Bu ise ikamet tezkeresi adı verilen belge ile sağlanır. İkamet tezkeresi vatandaş için şirketten alınacak çalışmakta olduğunu beyan eden yazı ile Adalet Sarayına yapılan başvuru ile alınır. İkamet tezkeresinin ücreti 160 Gel'dir.